

ВІРТУАЛЬНА БІБЛІОТЕКА ЯК НОВІТНІЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР

Заявник	<u>Чередник Людмила Анатоліївна</u> (Україна)
Форум	<u>Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг» (2022)</u>
Захід	Секція 1. Бібліотечно-інформаційний комплекс: сучасні пріоритети організації та управління
Назва доповіді	ВІРТУАЛЬНА БІБЛІОТЕКА ЯК НОВІТНІЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР

Тези доповіді

Висвітлено роботу бібліотек як новітніх інформаційних центрів та впровадження сучасних підходів для покращення їхньої діяльності. Розглянуто особливості функціонування віртуальної читальної зали бібліотеки як інформаційної системи для збереження електронних колекцій різних документів.

Ключові слова: бібліотека, інформаційні технології, інформаційне суспільство, інформаційний центр, віртуальна бібліотека, віртуальна читальна зала.

Здавна бібліотеку називали притулком мудрості, храмом, у якому зберігалася духовність. Безумовно, з часом книгозбірні зазнавали різних трансформацій. Традиційна місія діяльності бібліотек – поширення грамотності, культури, забезпечення доступу до інформації та знань – у сучасних умовах не втрачає значимості й продовжує втілюватись у життя, однак, в умовах глобальних суспільних змін набуває нових відтінків. Змінилася сама сутність поняття «бібліотека».

Для ефективної роботи сучасних бібліотек пропонуються до впровадження багато новітніх підходів, з-поміж яких варто виділити такі, як:

1. Багатофункційність. Бібліотеки мають стати публічним простором, проводити заходи для різної аудиторії, починаючи з освітніх до вечірок та виставок сучасного мистецтва.
2. Відкритий простір. Робота бібліотеки має бути зручною для користувачів. Необхідні умови: відповідне освітлення, меблі, неформальність. Бібліотеки мають бути особливо доступними для різних вразливих категорій, насамперед людей з обмеженими можливостями.
3. Зменшення контролю. Є очевидним те, що зміна способу життя вимагає зміни правил. Наприклад, відвідувач може дозволити собі прийти зі своїми напоями або взяти книги додому. Це позитивно вплине на діяльність бібліотеки та уможливить користування читальним залом без офіційних процедур.
4. Зонування простору. У сучасних бібліотеках створюють окремий простір для відпочинку, релаксації, спілкування, перекусу чи кави.
5. Наявність належної інформаційно-комунікаційної мережі та можливість використання віртуальної зали в будь-якому місці. Нагальною потребою є можливість забезпечення інтернет-зв'язком та віддаленого доступу до ресурсів бібліотеки. Важливо створити єдиний реєстр користувачів, щоб реєстрація в одній бібліотеці дозволяла отримати доступ до інших бібліотек у мережі вже без неї.

Варто також наголосити, що пандемія COVID-19 значно пришвидшила реорганізацію бібліотечних структур, сервісів та Інтернету у вигляді фізично закритих бібліотек у всьому світі. Ця швидка перебудова продемонструвала здатність бібліотек швидко й ефективно адаптуватися до безпрецедентних обставин.

Однією із сучасних інновацій є віртуальна бібліотека, яка є інформаційною системою, що дозволяє надійно зберігати та ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів, локалізованих у самій системі, а також доступні їй через телекомунікаційні мережі. Середовище віртуальної бібліотеки складається з низки бібліотек, територіально віддалених одна від одної, які виконують функції інтегрованого спілкування й отримання інформації про бібліотечні ресурси.

На думку багатьох провідних дослідників бібліотечної галузі, основними завданнями віртуальної бібліотеки є: інтеграція різноманітних інформаційних ресурсів; реєстрація (публікація) нових даних; зберігання та надання доступу до таких даних; координація інших електронних колекцій за профілем цієї бібліотеки.

Слід підкреслити, що ефективна навігація у віртуальній бібліотеці розуміється як можливість користувача знаходити цікаву для нього інформацію з найбільшою повнотою і точністю при найменших витратах зусиль у всьому доступному інформаційному просторі. При такому підході добре відомі інформаційні пошуки, що використовуються в інформаційних

системах та базах даних, є окремими випадками навігаційних засобів.

Із кожним роком розширюються форми роботи у віртуальній бібліотеці. Наприклад, набирають популярності віртуальні читальні зали, у яких відвідувач зможе працювати з цінними виданнями під контролем співробітника бібліотеки. Такий спосіб поширений у бібліотеках закладів вищої освіти. Відповідну книгу отримують студенти для роботи у читальному залі бібліотеки під суворим контролем бібліотекаря. Але для реалізації цієї ідеї слід створити певні умови, з-поміж яких важливими є належна температура, вологість та освітленість; присутність бібліотекаря, який працює з цінною літературою у читальному залі і має пройти додаткове навчання.

Крім того, у віртуальній читальній залі можна розмістити електронні зібрання рідкісних та особливо цінних видань, що є, насамперед, недешевим способом. Адже для оцифрування книг потрібен один із програмно-апаратних комплексів, що дозволяють зняти максимально точну копію книги і не пошкодити старих сторінок. Зберігання електронних копій дбайливо відсканованих книг вимагатиме закупівлі чи оренди серверів, або хмарних сховищ. Ще один рядок витрат – встановлення та налаштування програмного забезпечення архіву. А оскільки електронні носії інформації недовговічні, тому до витрат необхідно додати оплату резервного сховища.

Безумовно, можна також передавати електронні копії цінних видань на зберігання в єдині віртуальні бібліотеки. Цей контент потенційно затребуваний у читачів, тому постійно електронні фонди розширюються як актуальними підручниками і посібниками, так і раритетними стародруками. Хоча цей спосіб має один важливий недолік – процедура передачі контенту. Віддаючи електронну копію книги, необхідно визначити її юридичний статус.

Створюючи власні інформаційні продукти та використовуючи інноваційні технології, бібліотеки також підключаються та спілкуються з іншими організаціями. Усе це для того, щоб зробити їхній контент широко доступним, наблизити до користувача, навчити їх орієнтуватися у величезному потоці інформації.

Отже, українські бібліотеки постійно працюють та експериментують із новими технологіями, запозичуючи досвід зарубіжних колег. Використання новітніх технологій позитивно впливає на еволюцію бібліотечної справи загалом.